ÎNZESTRAT CU HARUL DIVINITAȚII: IEROMONAHUL INOCHENTIE – EXPONENT AL REZISTENȚEI ANTIȚARISTE ÎN DOMENIUL POLITICII RELIGIOASE

Mihaela MELNIC

Spre apusul epocii moderne, în condiţiile în care Imperiul Ţarist îşi menţine politica de rusificare şi deznaţionalizare, în spiritualitatea românilor basarabeni şi transnistreni se afirmă o personalitate excepţională – ieromonahul Inochentie, fondatorul curentului inochentist, numit şi „mişcarea de la Balta”.

Ieromonahul Inochentie, pe numele său laic Ioan Levizor, s-a născut la 24 februarie 1875 în satul Cosăuţi, judeţul Soroca. Faima acestei personalităţi se datorează faptului că în timpul slujirii la Mănăstirea „Sfântul Teodosie” de la Balta în anii 1909-1911, oficia serviciul divin în limba română. Acest gest de a reintroduce limba română în Biserică reprezintă o importanţă deosebită în condiţiile în care unica limbă utilizată în instituţia religioasă era cea rusă, care era neînţeleasă de popor şi a determinat înstrăinarea moldovenilor de Biserică. Vestea că ieromonahul îşi oficia slujba în română s-a răspândit rapid, iar Mănăstirea „Sfântul Teodosie” de la Balta devine centrul de întâlnire a mii de români din Basarabia, Podolia şi Herson, dornici de a asculta în limba lor ce le spune „părinţelul”, după cum era numit Inochentie de credincioşi. Mulţi îşi vindeau şi casele pentru a se muta la Inochentie. Majoritatea adepţilor săi erau ţărani săraci marcaţi de înţelepciunea părintelui, de harul său de a prezice şi a vindeca, motiv din care îl considerau „mare proroc” şi „întruchiparea Sfântului Ioan Botezătorul”. Chiar şi conducerea bisericească din Basarabia recunoştea religiozitatea profundă a lui Inochentie, pentru ca mai apoi să-l declare eretic. Autorităţile ţariste au văzut în Inochentie un real pericol pentru ordinea publică, iar regimul sovietic ce s-a instaurat mai

apoi l-a catalogat drept „aventurier", „şarlatan", „criminal" şi om cu „trecut dubios", nimerit la biserică pentru a-şi ascunde faptele negre.

Reprezentanţii puterii sovietice, cum ar fi Lesi Gomin sau A. Aleksandrov, au promovat insistent ideea că Biserica Ortodoxă, autorităţile ţariste şi părintele Inochentie acţionau ca aliaţi în afacerile „sfintelor moaşte" pentru a câştiga bani pe seama oamenilor „neştiutori" şi „înapoiaţi" şi pentru a lupta împotriva regimului progresist sovietic, fapt ce constituie o calomnie neruşinată, deoarece Inochentie nu aduna bani, ci dădea săracilor tot ce primea, iar poziţia sa faţă de conducerea statului şi a Bisericii a fost una de opunere şi rezistenţă. Ieromonahul susţinea deschis că „Sfânta Evanghelie şi Liturghia trebuie să se citească poporului în limba sa", iar „capul Bisericii nu este ţarul, ci Hristos". Prin poziţia şi revendicările sale, Inochentie devine promotorul unei mişcări religioase şi naţionale, numită *inochentism*.

Părintele demasca fărădelegile înaltului cler şi punea problema nedreptăţii sociale. Prin urmare, Biserica şi administraţia ţaristă au trecut la persecutarea inochentiştilor. Scrieri din acea vreme confirmă faptul că pentru a nu fi depistaţi de poliţia ţaristă ce-i persecuta, inochentiştii au recurs la adunări religioase secrete desfăşurate după miezul nopţii prin case, mai târziu, prin gropi de lut şi colibe, pentru a citi *Biblia* în româneşte, iar din monografia *Cosăuţi* scrisă de Alexei şi Vasile Zagaevschi, aflăm că lumea chiar plângea la auzul limbii sale, fapt ce dovedeşte intensitatea politicii de rusificare forţată şi îndepărtare de valorile naţionale.

Pentru a combate fenomenul inochentismului, conducerea Bisericii Ortodoxe îl transferă pe Inochentie în anul 1912 la Mănăstirea Cameneţ-Podolsk, iar apoi la Murom, dar fiindcă credincioşii îl urmau şi acolo şi numărul lor creştea încontinuu, în februarie 1913, autorităţile ţariste îl arestează pe preot sub pretext că „tulbură lumea şi se lua mult norod după dânsul".

Arestul s-a făcut în urma unei încăierări sângeroase dintre credincioşi şi soldaţi. Un soldat, înfuriat că baioneta nu trăgea spre Inochentie, l-a străpuns cu arma pe ieromonah. Rana nu s-a dovedit mortală, dar convingerea enoriaşilor că Inochentie ar fi un sfânt s-a consolidat. După ce şi-a ispăşit pedeapsa în exil la închisoarea-fortăreaţă de Petrozavodsk, apoi la Mănăstirea Soloveţki, în vara anului 1917, Inochentie este eliberat şi se stabileşte la mănăstirea subterană „Grădina Raiului" (Lipeţchi), unde a decedat subit la 30 decembrie 1917. Curentul inochentist însă îşi continuă existenţa, deşi devine unul eretic, deoarece adepţii lui îl declară Dumnezeu Duhul Sfânt, în pofida tuturor împotrivirilor şi chiar a mustrărilor lui Inochentie, care declara „Să nu mă faceţi pre mine Dumnezeu... Dar să măriţi pre Dumnezeu". Unii adepţi au rămas fideli învăţăturilor lui Inochentie, alţii însă se abat radical şi

devin periculoşi. Conducătorii celor din urmă se declarau „arhangheli” sau „tătuni” şi prin fărădelegile lor au discreditat întreaga mişcare.

Adepţii inochentismului au promovat o activitate antisovietică intensă, motiv din care au fost acuzaţi că adăpostesc în peşteri toţi inamicii puterii sovietice („ocupanţi şi spioni români”), precum şi arme pregătite contra statului sovietic. Inochentiştii îndemnau lumea să nu intre în colhozuri, să nu achite impozitele către stat, să nu participe la alegerile din soviete şi să nu se înroleze în armată. Ei prevesteau prăbuşirea puterii sovietice şi reinstituirea regimului monarhic ţarist. Din acest motiv, mulţi adepţi au fost omorâţi, deportaţi sau au abandonat curentul pentru a supravieţui. O bună parte din inochentişti însă n-au abandonat curentul. În regiunile Balta şi Odesa, de exemplu, întâlnim şi astăzi comunităţi compacte de inochentişti, care au păstrat limba română şi obiceiurile naţionale până în prezent.

Inochentiştii, cu excepţia celor radicali, au fost cei mai evlavioşi creştini, frecventau Biserica cel mai mult şi cereau ca preotul să corespundă moral statutului său şi să fie un model.

Aşadar, ieromonahul Inochentie a fost un mare părinte basarabean, care toată viaţa şi-a închinat-o slujirii lui Hristos şi oamenilor. Meritul curentului fondat de Inochentie a constat în faptul că a precedat şi a pregătit mişcarea de eliberare naţională din 1917-1918, unind românii basarabeni şi transnistreni în lupta pentru limba română şi religia creştină.

Recomandat
Anatol PETRENCU, dr. hab., prof. univ.